

**ROKIŠKIO LOPŠELIO-DARŽELIO „VARPELIS“
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA „PAŽINIMO TAKU“**

2020 – 2022 m. m.

Programą atnaujino darbo grupė:
Violėta Deksnienė,
Laimutė Lašienė,
Inga Čičinskienė,
Edita Miškūnienė,
Ina Švelnienė

Turinys

1. Bendrosios nuostatos.....	3
1.1. Įstaigos savitumas.....	3
1.2. Regiono savitumas.....	6
1.3. Tėvų lūkesčiai.....	6
1.4. Vaikai ir jų poreikiai.....	6
1.5. Specialiujų (kitokių) ugdymosi poreikių turinčių vaikų ugdymas.....	7
1.6. Ikimokyklinio ugdymo programos ir strateginių dokumentų sąsajos.....	7
2. Ikimokyklinio ugdymo principai.....	8
3. Ikimokyklinio ugdymo tikslas ir uždaviniai.....	9
4. Ikimokyklinio ugdymo turinys, metodai, ugdymo(si) aplinka ir priemonės.....	9
4.1. Ugdymo turinys.....	9
4.2. Ugdymo metodai, ugdymo technologijos.....	10
4.3. Ugdymo(si) aplinka ir priemonės.....	13
5. Ugdymo(si) pasiekimai ir jų vertinimas.....	14
6. Naudota literatūra ir informacijos šaltiniai.....	18
Priedai.....	19

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

Pavadinimas: Rokiškio lopšelis-darželis „Varpelis“ (toliau – Lopšelis-darželis).

Teisinė forma ir priklausomybė – biudžetinė įstaiga.

Tipas – lopšelis-darželis.

Grupė – neformaliojo švietimo įstaiga.

Adresas – Jaunystės g. 15, LT – 42156, Rokiškis, tel. 845 52229

El.paštas: varpelis@parok.lt

Internetinis puslapis www.rokvarpelis.lt

Mokymo kalba – lietuvių.

Mokymo forma – dieninė.

Savininkas – Rokiškio rajono savivaldybė.

Savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija – Rokiškio rajono savivaldybės taryba.

1.1. ĮSTAIGOS SAVITUMAS

Lopšelis-darželis „Varpelis“ – bendro tipo ikimokyklinė ugdymo įstaiga. Čia ugdomi vaikai nuo vienu iki septynerių metų. Grupės komplektuojamos atsižvelgiant į vaikų amžiaus tarpsnius. Lopšelio-darželio struktūrą sudaro: ankstyvojo, ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų grupės. Specialiųjų poreikių vaikai integruojami į bendrojo ugdymo grupes.

Lopšelio-darželio savitumą labiausiai išryškina jo vizija, misija, filosofija bei puoselėjamos vertybės ir kultūra.

VIZIJA. Saugi, moderni, nuolat besimokanti, atvira šeimai ir partnerystei ikimokyklinio ugdymo įstaiga, orientuota į šiuolaikinio ugdymo(si) strategijas, kurios tenkina prigimtinius, kultūrinius vaiko poreikius.

MISIJA. Lopšelis-darželis:

- vykdo ikimokyklinio, priešmokyklinio, ugdymo programas;
- kuria ugdytiniui palankias ugdymo(si), socializacijos ir saviraiškos sąlygas;
- siekia mokytojų profesinio tobulėjimo;
- palaiko ryšius su tėvais, šeima;
- teikia ugdytiniams specialiąją, specialiąją pedagoginę, socialinę pedagoginę pagalbą;
- užtikrina lygias ugdymo(si) sąlygas skirtingus gebėjimus turintiems, įvairios socialinės padėties vaikams;
- perteikia ugdytiniams bendrąsias vertybines nuostatas.

FILOSOFIJA. Norint išmokti didelių dalykų, reikia pradėti nuo mažų” (D. Lokas).

VERTYBĖS. Atsakomybė, profesionalumas, partnerystė, tolerancija, lyderystė, demokratiškumas, solidarumas, kūrybiškumas, inovatyvumas.

Lopšelio-darželio prioritetinės ugdymo(si) kryptys – sveikatingumo, socialinio, emocinio ugdymo, etnokultūrinio, STEAM, Erasmus+, eTwinning ir informacinių technologijų.

Įstaigoje sukurtos geros ugdymo(-si) sąlygos: erdvios grupės, meninio ugdymo ir sporto salės, metodinis kabinetas, etnografinis muziejus, kūrybinės dirbtuvėlės darbui su moliu, gamtine medžiaga, interaktyvių žaidimų, kūrybiškumo ir saviraiškos kambariai, plokščiapėdystės korekcijos, masažo, logopedo, socialinio ir specialiojo pedagogo kabinetai, valgykla. Lopšelio-darželio kiemas išnaudojamas vaikų judėjimo, žaidimų, kūrybiškumo poreikiams tenkinti, patirtiniam ugdymui plėtoti. Čia sukurtos atskiros edukacinės erdvės: sodo, daržo, sezoninės kūrybinės dirbtuvėlės, dailės studija, sveikatingumo takelis, kūrybinių žaidimų miestelis, STEAM, futbolo, krepšinio, tinklinio aikštelės, muzikos kampelis,

erdvės vaikų aktyviam judėjimui, poilsio zonos, gėlynai. Naudojama daug išnešamų, mobilių priemonių. Bendradarbiaujant su tėvais turtinamos esamos ir kuriamos naujos edukacinės erdvės, ugdymo priemonės.

Lopšelyje-darželyje dirba kvalifikuoti pedagogai, turintys reikiamą pedagoginį išsilavinimą ir kompetencijas. Visi pedagogai atestuoti. Pedagogai nuolat kelia savo kvalifikaciją nuotoliniuose mokymuose, seminaruose, renginiuose, aktyviai vykdo gerosios patirties sklaidą mieste, rajone, respublikoje ir tarptautiniu lygmeniu. Patys rengia kvalifikacijos tobulinimo programas ir jas įgyvendina, organizuoja rajonines, respublikines metodines dienas, seminarus, konferencijas. Pedagogai atviri kaitai, ieškantys inovacijų, turintys integruoto ir komandinio darbo patirtį. Aktyvi projektinė veikla. Vykdomi tarptautiniai, respublikiniai, bendruomenės, savivaldybės lygmens finansuojami projektai. Į ugdymo turinį pedagogai integruoja tarptautinių projektų Erasmus+, eTwinning veiklas. Auklėtojų padėjėjos lanko mokymus, dalyvauja seminaruose, tobulėja.

Ugdytinių pasiekimai pristatomi įvairiuose bendruomenės, miesto, rajono, respublikiniuose, tarptautiniuose renginiuose, konkursuose. Etno būrelio vaikai, suaugusių ir vaikų kapela „Mažieji muzikantai“- dažni miesto, rajono įvairių renginių dalyviai. Kiekvieno vaiko gera savijauta, aktyvi veikla, džiugus dalyvavimas grupės gyvenime, rodo ugdymo programos turinio atitikimą vaiko patirčiai, interesams ir galimybėms. Daug dėmesio programoje skiriama vaiko savęs atradimui ir pasaulio pažinimui. Lopšelio-darželio tobulinimo sėkmę lemia tikėjimas, kad vaiko ugdymąsi veikia ugdymo programa, ugdymas ir socialinis klimatas. Pažinimo objektų ir santykių tarp jų įvairovė vaikui palengva atsiskleidžia per artimiausią aplinką – šeimą, darželį, gyvenamą vietą, santykius su draugais, suaugusiais. Artimiausios aplinkos pažinimas yra viena pagrindinių pasaulio pažinimo sričių, ir jis suvoktinas plačiau – ne vien kaip gyvūnų, augalų ir gamtos reiškinių pažinimas, bet kuo įvairiausiai žmogaus gyvenimo aspektus (dvasinį, socialinį, kultūrinį).

Lopšelyje-darželyje sukurta efektyvi pagalbos vaikui sistema. Įstaigoje dirba reikalinga specialistų komanda: logopedas, meninio ugdymo mokytojas, judesio korekcijos mokytojas, neformaliojo švietimo mokytojas, socialinis ir specialusis pedagogas, masažuotojas, mokytojas padėjėjas, maitinimo organizavimo ir higienos priežiūros administratorius, visuomenės sveikatos priežiūros specialistas. Specialistų kabinetai aprūpinti naujausiomis ugdymo priemonėmis, įranga. Mokytojai ir specialistai glaudžiai bendradarbiauja tarpusavyje, integruoja veiklas, inicijuoja ir organizuoja renginius, dalyvauja projektų vykdyme. Vykdam patirtinį ugdymą, mokytojams talkina auklėtojų padėjėjos, virėjos, aplinkos tvarkytojas, siuvėjas ir kiti pagalbiniai darbuotojai. Su gabiais vaikais papildomai dirba meninio ugdymo mokytojas. Vaiko gerovės komisija rūpinasi vaiko saugia ir palankia ugdymosi aplinka, orientuota į asmenybės sėkmę, gerą savijautą, brandą, individualias vaiko galimybes atitinkančius ugdymo(-si) pasiekimus bei pažangą, sprendžia, vaiko gerovės užtikrinimo klausimus, analizuodama asmenybės ūgties, saviraiškaus dalyvavimo lopšelio-darželio gyvenime, ugdymosi aplinkos, besimokančios bendruomenės ir kitus aspektus, ieškodama naujų galimybių, problemų sprendimo būdų ir telkdama reikiamus žmogiškuosius ir materialinius išteklius.

Šiuolaikinio, kryptingo ugdymo užtikrinimui, plačiai taikomos informacinės technologijos. Įstaiga kompiuterizuota (kompiuteriai, interaktyvios lentos, grindys, projektoriai, planšetės ir kt.), veikia bevielis internetas, kompiuterinė komunikavimo sistema „Skype“, diegiama pažangi technologija kasdieniam darbui ir nuotoliniam ugdymui Microsoft Office 365. Mokytojai tikslingai integruoja IKT į visas ugdymo sritis. Įstaigos internetinis tinklapis, elektroninis paštas, elektroninis dienynas „Mūsų darželis“, socialinis tinklapis Facebook, tinklaraštis „STEAM veiklos“ padeda informuoti ir šviesti ugdytinių tėvus, bendruomenę, visuomenę.

Savitumą atskleidžia ne tik švenčiamos tautos ir kalendorinės šventės, bet ir savo lopšelio-darželio šventės, sukurtos lopšelio-darželio bendruomenės narių, atsižvelgiant į gamtos ir gyvenimo pasikeitimus, ugdymo programą. Visi bendruomenės nariai prisideda prie kultūros plėtojimo ir kūrimo suprasdami, kad ugdomas kūrybingas, gebantis prisitaikyti prie nuolatinės kaitos vaikas, kuris ateityje savo žiniomis prisidės prie geresnio gyvenimo kūrimo. Į ugdymo(si) procesą mokytojai integruoja įstaigos

parengtas etnokultūrinio ugdymo „Tėviškės spalvos“ ir sveikatos stiprinimo „Sveikatos miestelis“ programos.

Sveikatos stiprinimas lopšelyje-darželyje yra svarbi ugdymo(si) proceso dalis glaudžiai susijusi su sveikos gyvensenos formavimu. Ugdymo įstaiga yra pripažinta sveikata stiprinančia ir aktyvia mokykla. Gerinamas vaikų maitinimas dalyvaujant programose „Pienas vaikams“ ir „Vaisių vartojimo skatinimas mokyklose“. Vaikams higienos ir sveikos gyvensenos įgūdžius formuoja ir prevencinį darbą atlieka visuomenės sveikatos priežiūros specialistas.

Dauguma mokytojų (nuo 2001 m.) yra respublikinės ikimokyklinių įstaigų pedagogų asociacijos „Sveikatos želmenėliai“ nariai, kurios veikla apima sveikos gyvensenos propagavimą, mokytojų kvalifikacijos tobulinimą, darbo patirties sklaidą. Įvairūs sveikatinimo projektai, programos, akcijos, olimpiados, konkursai padeda stiprinti vaikų fizinę, psichinę, dvasinę sveikata, ugdyti sveikos ir saugios gyvensenos įgūdžius.

Lopšelio-darželio etnografiniame muziejuje vykdomos pačių mokytojų parengtos edukacinės programos: „Lino kelias“, „Šviesa tamsa“, „Vilnos kelias“, „Margučių marginimas“, „Tarmiška pasakėlė-vaikų sveikatėlei“, „Prakalbinkime šiaudą“.

Įstaigoje organizuojamas neformalusis ugdymas: muzikavimo ir dainavimo, anglų kalbos, etno, keramikos būreliai. Tėvų pageidavimu veikia prailgintos darbo dienos grupė. Pagal gydytojų rekomendacijas vaikams koreguojamas valgiaraštis, atliekami masažai, plokščiapėdystės profilaktika.

Lopšelis-darželis atviras visuomenei, plėtojami partnerystės ryšiai ne tik su miesto, rajono švietimo, sveikatos priežiūros, sporto, kultūros, teisėsaugos, vaiko teisių įstaigomis, socialiniais partneriais, bet ir respublikiniu bei tarptautiniu lygmeniu. Lopšelio-darželio bendruomenė nuolat įsijungia į naujus švietimo projektus. Aktyviai dalyvaujame eTwinning programos projektuose. Už kokybišką nacionalinių ir tarptautinių eTwinning projektų vykdymą ugdymo įstaigai suteiktas eTwinning mokyklos vardas.

Vyksta glaudus bendradarbiavimas su šeima. Šeima – ugdymo įstaigos partneris, lygiavertis ugdymo proceso dalyvis, aktyvus bendruomenės narys, vaiko pasiekimų ir pažangos vertintojas. Bendraujant ir bendradarbiaujant su ugdytinių šeimomis, kuriama bendruomenė, įstaigos kultūra, vertybės, tradicijos, užtikrinama ugdymo tąsa ir kokybė. Vykdomas tėvų švietimas. Bendradarbiavimo su tėvais (globėjais) būdai ir formos: susirinkimai; individualūs pokalbiai, susitikimai; švietimas; informacijos sklaida (žodžiu, atvirų durų dienų organizavimas); konsultacijos įvairiais klausimais; renginiai; bendros išvykos ir kt. Geras bendravimas ir tarpusavio ryšys yra esminis tikros partnerystės bruožas. Į vaiką orientuotas ugdymas įprasmina sąveiką tarp vaikų, tėvų (globėjų) ir pedagogų, kaip lygiaverčių partnerių. Tėvų (globėjų) ir pedagogų bendradarbiavimas sukuria vaikui geriausias ugdymosi galimybes.

1.2. REGIONO SAVITUMAS

Mokytojai, įgyvendindami ikimokyklinio ugdymo programą, atsižvelgia į reikšmingus Rokiškio krašto geografinius, istorinius, kultūrinius, socialinius ypatumus.

Geografiniai regiono ypatumai. Rokiškio rajonas ribojasi su Latvijos respublika, todėl yra galimybė plėtoti ryšius su šios šalies ikimokyklinėmis įstaigomis, dalyvauti baltų šventėse.

Istoriniai regiono ypatumai. Rokiškio Šv. Mato bažnyčia, Rokiškio krašto muziejus, Rokiškio dvaro parkas, Tyzenhauzų alėja, senoji miesto architektūra, Nepriklausomybės aikštė ir paminklas.

Kultūriniai regiono ypatumai. Tapytų langinių Respublikos gatvė, Rokiškio kultūros centras, J. Keliuočio viešosios bibliotekos vaikų ir jaunimo literatūros skyrius, Bajorų „Lėlių namai“; lankymasis ir dalyvavimas miesto šventėse, renginiuose: miesto gimtadienis, Lietuvos profesionalių teatrų festivalis „Vaidiname žemdirbiams“, respublikinis vaikų ir moksleivių – liaudies kūrybos atlikėjų konkursas „Tramtatulis“, rajono vokalinės muzikos konkursas-festivalis „Lėkime dainų sparnais“, Lietuvos vaikų ir moksleivių televizijos konkursas „Dainų dainelė“, Aukštaitijos regiono lėlių teatro šventė „Kai atgyja lėlės“; L. Šepkos skulptūrų parkas, medžio drožėjo L. Šepkos, tautodailės ir dailininkų darbų parodų bei ekspozicijų lankymas.

Socialiniai regiono ypatumai. Tėvų, senelių darbovietės, „Zoo“ parduotuvė, prekybos centrai, turgus, vaistinės, rajono savivaldybė, paštas, autobusų, geležinkelio stotys, Rokiškio J. Tumo-Vaižganto gimnazijos „Romuvos“ skyriaus stadionas, miesto švietimo įstaigos, senelių globos namai, vaikų žaidimų kambarys „Bababasa“, Telefonų muziejus, Rokiškio ežeras, Rokiškio baseinas.

1.3. TĖVŲ LŪKESČIAI

Tėvų lūkesčiai ikimokykliniam vaiko ugdymui nevienodi. Vieniems tėvams aktualu, kad vaikas būtų visapusiškai ugdomas, plėtojami jo gabumai, talentai, kuriama saugi, vaiko poreikius tenkinanti aplinka. Kiti tėvai iš ugdymo įstaigos labiau tikisi meilės vaikui ir geros vaiko savijautos, šiltų tarpusavio santykių. Dar kiti norėtų, kad jų vaikai išmoktų bendrauti su savo bendraamžiais, suaugusiais, išmoktų būti savarankiški, mokėtų saugiai, gražiai elgtis, domėtusi, būtų teikiama specialistų pagalba. Daugelis pageidauja veiklų įvairovės, kalbų mokymo, papildomo meninio, sportinio ugdymo, prailgintos darbo dienos grupės, tradicinių švenčių, išvykų. Tėvams svarbi ir vaiko sveikata bei maitinimas. Migrantų tėvai tikisi sėkmingos vaikų adaptacijos ir ugdymo.

1.4. VAIKAI IR JŲ POREIKIAI

Šiuolaikiniai vaikai yra kitokie, vadinami „interneto amžiaus“, Alfa kartos vaikai. Jie auga su kompiuteriais, internetu, mobiliaisiais telefonais, planšetėmis, skaitmeninėmis knygomis, žaislais. Tai nekantrūs, aktyvūs, judrūs, emociškai jautresni ir uždaresni vaikai, labiausiai iš visų kartų reikalaujantis pagarbos sau ir siekiantys būti visur geriausi. Linkę eksperimentuoti, tyrinėti, išmėginti, norintys įdomios veiklos ir joje savarankiškai veikti

Šiuolaikinį vaiką domina žaislai ir žaidimai su naujomis elektroninėmis technologijomis bei mechaniniais įtaisais, modernūs konstruktoriai ir t.t. Vaikai internetinių pokalbių programa „Skype“ noriai bendrauja, vykdo bendrus projektus su kitų Lietuvos ir užsienio ikimokyklinio ugdymo įstaigų vaikais. Darželio teritorijoje vaikai pageidauja, kad būtų daug erdvės, kurioje jie galėtų tenkinti judėjimo poreikį, žaisti sportinius žaidimus, lankstyti, laiptuoti įvairiomis karstyklėmis, važinėti dviračiais, paspirtukais, kad būtų atskirų erdvių, kur galima būtų pasislėpti, pabendrauti su draugu, pailsėti. Skirtingi mergaičių ir berniukų poreikiai. Mergaitės norėtų, kad darželio aplinka būtų graži, žydėtų daug gėlių, būtų fontanas, pripučiamas batutas, tunelio čiuožykla, kavinė su tikrais ledais, lėlių namai. Berniukų poreikiai kitokie – norėtų lauko treniruoklių, didelio, spalvoto vandens baseino, čiuožyklos į vandenį, futbolo būrelio, keturračių motociklų, staliaus įrankių meistrauti, kompiuterinių ir sportinių žaidimų.

1.5. SPECIALIŲJŲ (KITOKIŲ) UGDYMO SI POREIKŲ TURINČIŲ VAIKŲ UGDYMAS

Kitokius ugdymosi poreikius turintys vaikai, kurių raida vienoje ar keliose srityse, lyginant su kitais vaikais, pasižymi savitumu, lėtesne veiklos sparta, didesniu judrumu, kalbos, vaizdo suvokimo ypatumais, reikalaujantys šalia įprastų ugdymo būdų ieškoti kitokių ugdymo metodų, individualaus ir/ar kitokio ugdymo organizavimo. Tokių ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo tikslas iš esmės yra toks pat kaip ir vaikų, neturinčių raidos sutrikimų: išmokti būti kiek galima savarankišku, įgyti mokėjimo mokytis gebėjimų, lavinti turimus gebėjimus. Ikimokyklinio ugdymo programa taikoma atsižvelgiant į kiekvieno vaiko individualius gebėjimus ir jais remiantis, numatomos tolimesnės ugdymo(si) galimybes. Taigi specialiųjų ugdymosi poreikių vaikui keliami ugdymo tikslai gali ir nesiskirti nuo kitiems grupės vaikams keliamų tikslų. Svarbu nelyginti vaiko ugdymosi pasiekimų su bendraamžių, neturinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, pasiekimais. Jo pasiekimus galima lyginti tik su ankstesniais jo paties pasiekimais.

Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčio vaiko ugdymas – nuolatinis bendravimas su vaiko tėvais (globėjais), nes geriausių rezultatų pasiekama, kai visi pagalbą vaikui teikiantys asmenys derina ugdymo metodus, laikosi nuoseklumo, pasirenka tinkamą tempą, pritaiko alternatyvius ugdymo metodus, būdus bei specialiąsias mokymo priemones. Specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams pagalbą teikia specialusis pedagogas, mokytojas padėjėjas, socialinis pedagogas, logopedas, lopšelio-darželio auklėtojas. Vaikai integruojami į bendrojo ugdymo grupes.

1.6. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS IR STRATEGINIŲ DOKUMENTŲ SAŠAJOS

Ikimokyklinio ugdymo programa parengta vadovaujantis Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu (2005 m.), Ikimokyklinio ugdymo programų metodinėmis rekomendacijomis (2015 m.), Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu (2014 m.) bei pagrindiniais teisiniais dokumentais, reglamentuojančiais ikimokyklinio ugdymo(si) veiklą.

Valstybės švietimo 2013-2022 metų strategijoje numatyta sumažinti socialinę atskirtį ir skurdą, išplečiant ikimokyklinio ugdymo paslaugas, visų pirma jas atveriant socialinę atskirtį patiriantiems ir socialinės rizikos šeimų vaikams.

Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijoje (2003 m.) – numatyti pagrindiniai vaiko geros politikos siekiai, vaiko aprūpinimo, vaiko dalyvavimo ir vaiko apsaugos srityse, nurodytos vaiko gerovės įgyvendinimo strategijos gairės.

Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme – ikimokyklinis ugdymas įteisintas kaip atskira švietimo sistemos struktūros dalis.

Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ siekiama paskatinti esminius visuomenės pokyčius ir sudaryti sąlygas formuoti kūrybingai, atsakingai ir atvirai asmenybei.

Geros mokyklos koncepcijos „I skyrius. Bendrosios nuostatos“ 3.3 punktą teigia, kad aplinka kinta taip sparčiai, kad kuriant geros mokyklos modelį, tenka atsižvelgti ne tik į tai, kas laikyta gera mokykla praeityje atliktuose tyrimuose, bet ir į moderniausias mokymosi tendencijas - informacinės, žinių, besimokančios, tinklinės, virtualios ar išminties visuomenės poreikius. Svarbu suvokti, koks bus mokymasis ateityje. Akivaizdi tendencija - nuo švietimo visiems pereinama prie švietimo kiekvienam.

Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos (ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. T-983) 29 straipsnyje teigiama, kad „Valstybės dalyvės susitaria, kad vaiko lavinimo tikslai turi būti: visapusiškai ugdyti vaiko asmenybę, talentą ir protinius bei fizinius sugebėjimus: ugdyti vaiko pagarbą tėvams, savo kultūriniam identitetui, kalbai, vertybėms, šalies kurioje vaikas gyvena, ugdyti pagarbą gamtai.“ Dokumente pabrėžiama šeimos, tautos, bendruomenės svarba bei stiprus žmogaus gyvenimo kokybės ryšys su gamta. Atsižvelgiant į šią nuostatą įstaigoje numatoma: taikyti ugdymo būdus, stiprinančius įstaigos ir namų sąveiką; išplėtoti vaiko ekologinį supratingumą,

gamtosaugos patirtį; išryškinti gamtinės, socialinės ir kultūrinės aplinkos įtaką vaiko ugdymui(si); plėtoti bendravimą ir partnerystę su šeima, gimine, bendruomene; ugdymo procese akcentuoti etninę grupę, gimtinę, gamtą, kalbą, kultūrą.

Ikimokyklinė ugdymo programa remiasi Lietuvos strateginiuose švietimo dokumentuose išskiriamosiomis prioritetinėmis laukiamų ugdymo rezultatų kryptimis: vaiko individualių galių plėtojimu, t.y. pozityviai nusiteikęs, vaiko santykių su kitais plėtojimu, t.y. bendraujantis ir bendradarbiaujantis bei aktyvus visuomenės narys ir vaiko įgalinimas mokytis, t.y. pasirengęs mokytis visą gyvenimą.

2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Demokratiškumo. Vaikui suteikiama galimybė kritiškai mąstyti, rinktis įdomią veiklą, elgtis savarankiškai, laikytis susitarimų, būti gerbiamu ir pripažintu bei lygiaverčiu partneriu.

Socialinio kultūrinio kryptingumo. Ugdymas grindžiamas tautinėmis, pilietinėmis vertybėmis, orientuotas į vaiko gyvenimui reikalingų socialinių, kultūrinių gebėjimų plėtojimą.

Individualizavimo ir diferencijavimo. Vaikas ugdomas atsižvelgiant į jo turimą patirtį, poreikius ir galimybes, gebėjimus, pomėgius, skirtingus pažinimo būdus, vaiko amžiaus ypatumus, išsivystymo lygį.

Integralumo. Siekiama vientiso fizinės, emocinės, socialinės, pažinimo sričių plėtojimo, vadovaujantis visuminiu požiūriu į vaiką.

Tęstinumo. Atsižvelgiama į turimas vaiko kompetencijas, gebėjimų lygmenį, individualias ugdymo(si) perspektyvas, sudaromos nenutrūkstamo ugdymo proceso prielaidos vaikui pereinant iš vienos ugdymo pakopos į kitą.

Sąveikos. Ugdymas grindžiamas vaiko, tėvų (globėjų, rūpintojų), mokytojų ir kitų dalyvaujančių, vykdamas ikimokyklinio ugdymo programą, sąveika.

Humaniškumo. Pripažįstama teisė būti kitokiam, vaikas gerbiamas, kaip asmenybė, turinti ryškių prigimtinių bruožų, kuriuos reikia padėti ugdyti. Ugdymas vyksta ramioje, saugioje aplinkoje, kurioje vaikas turi galimybių kurti šiuolaikinę savo ir visuomenės tapatybę

Tautiškumo. Gaivinti ir puoselėti tradicines vertybes, ugdyti savo krašto kultūra besidomintį, jaučiantį ryšį su tėviškės gamta vaiką.

Atsinaujinimo. Sparčiai kintant aplinkai, priimant gausios informacijos iššūkius, ugdomas gebėjimas nebijoti pokyčių ir mokėti juos įtakoti, rinktis, neprarasti noro mokytis visą gyvenimą.

Interpretavimo. Įtraukti vaikus į aktyvią veiklą, skatinančią interpretuoti, kurti, analizuoti ir vertinti save, leidžiančią žvelgti į pasaulį „savo akimis“.

Bendradarbiavimo. Dalintis, keistis patirtimi, bendrauti ir bendradarbiauti visuose lygmenyse: su kitomis institucijomis, šeimomis bei jų nariais, įstaigos bendruomene.

Palaipsniškumo. Aktyvinti vaiko kūrybines galias, skatinti jį labiau pasitikėti savo jėgomis bei įgyti patirties tyrinėjimo srityje, einant nuo paprasto prie sudėtingesnio, nuo žinomo prie nežinomo, nuo artimo prie tolimo.

Prieinamumo. Sudaryti sąlygas ugdytis socialinės atskirties, specialiųjų poreikių, gabiems vaikams.

Šių ir kitų principų laikomasi įgyvendinant ugdymo turinį, parenkant metodus, priemones, kuriant ugdymo aplinką, organizuojant ugdymo(si) procesą, numatant su tėvais (globėjais, rūpintojais) ir vietos bendruomene bendravimo būdus.

3. IKIMOKYKLINIO UGDYMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

TIKSLAS - atsižvelgiant į vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsningumais, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokytis pradmenis.

UŽDAVINIAI. Atsižvelgiant į kiekvieno vaiko unikalumą bei poreikius, užtikrinant saugią, ugdymąsi skatinančią aplinką, dialogiška sąveika grindžiamą tikslingą ugdymą ir spontanišką vaiko ugdymą, pasiekti, kad vaikas:

1. Plėtotų individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias, pažintų ir išreikštų save.
2. Pozityviai bendrautų ir bendradarbiautų su suaugusiais ir vaikais, mokytųsi spręsti kasdienes problemas, atsižvelgiant į savo ir kitų ketinimus, veiksmų pasekmes.
3. Aktyviai dalyvautų ir kūrybiškai išreikštų save šeimos, ugdymo įstaigos ir vietos bendruomenės gyvenime.
4. Mokytųsi pažinti ir veikti: žaistų, keltų klausimus, tyrinėtų, rinktųsi veiklos būdus ir priemones, samprotautų apie tai, ko išmoko, numatytų tolesnės veiklos žingsnius.

**Ugdymo vertybės. Siekiama, kad vaikas taptų:
oria, laisva, kūrybiška asmenybe,
aktyviu bendruomenės dalyviu, tolerantišku skirtybėms,
sėkmingai besimokančiu.**

4. IKIMOKYKLINIO UGDYMO TURINYS, METODAI, UGDYMO(SI) APLINKA IR PRIEMONĖS

4.1. UGDYMO TURINYS

Ugdymo turinys sudarytas remiantis Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu (2016) ir Ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis (2015). Į ugdymo turinį integruojamos prevencinės programos: „Alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevencijos programa“ (2006), „Gyvenimo įgūdžių ugdymo programa“ (2004).

Ikimokyklinio ugdymo programos „Pažinimo taku“ turinys išdėstytas pagal vaikų ugdymosi pasiekimus ir teminius projektus. Vaikų ugdymosi pasiekimai sujungti į atskirų kompetencijų – socialinės, sveikatos, pažinimo, komunikavimo ir meninės – struktūrą. Kiekvieną kompetenciją sudaro ugdytinios vertybinė nuostatos, šį amžiaus tarpsnį atitinkantys gebėjimai, žinios, supratimas, vaiko patirtis. Visos šios kompetencijos glaudžiai tarpusavyje siejamos ir integruojamos.

Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų jungimas į kompetencijas:

- Emocijų suvokimas ir raiška; savireguliacija ir savikontrolė; savivoka ir savigarba; santykiai su suaugusiais; santykiai su bendraamžiais; iniciatyvumas ir atkaklumas; tyrinėjimas; problemų sprendimas – socialinė kompetencija.
- Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai; fizinis aktyvumas; savireguliacija ir savikontrolė - sveikatos kompetencija.
- Savireguliacija ir savikontrolė; sakytinė kalba; rašytinė kalba; meninė raiška – komunikavimo kompetencija.

- Aplinkos pažinimas; skaičiavimas ir matavimas; iniciatyvumas ir atkaklumas; tyrinėjimas; problemų sprendimas; mokėjimas mokytis – pažinimo kompetencija.

- Meninė raiška; estetiškas suvokimas, kūrybiškumas – meninė kompetencija.

Teminiai projektai grindžiami nuoseklumo ir perimamumo principu, nuo vaikai artimos (šeimos, namų aplinkos, gimtosios vietovės, gamtos) prie tolimesnės aplinkos ir reiškinių. Projekto temos pasirinkimą lemia grupės savitumas, lankančių vaikų poreikiai, turima patirtis, gebėjimai, laikmečio aktualijos. Programoje pateikiamas projektinis ugdymo turinio modeliavimas. Šį ugdymo turinio dėstymo būdą renkames todėl, kad esame įgiję pakankamą projektinio darbo patirtį, kuri leidžia teigti, kad:

- Projektų metodas suteikia ugdymo turiniui lankstumo, nes mokytojas turi kūrybinę laisvę jį modeliuoti, keisti, pritaikyti atskiram vaikui arba visai vaikų grupei. Ypač daug dėmesio skiriama spontaniškai vaikų veiklai ir aktyvumui.

- Projektų metodo elementai (stebėjimas, analizė, refleksija) leidžia labiau pažinti vaiką, t.y. jo gebėjimus, patirtį, asmenines savybes, interesus, patirties kaupimo būdus. Nuolatinė refleksija ir analizė padeda vertinti vaiko pasiekimus ir numatyti ugdymo(-si) perspektyvą.

- Projektų metodas įgalina plačiau taikyti praktinio darbo tyrimo metodus: stebėjimą, interviu, vaizdo įrašus, konkrečių atvejų ar situacijų aprašymus, pokalbį. Tai skatina vaikų ugdytojus kritiškai vertinti savo nuostatas, skirtingus požiūrius, labiau suvokti raidos vystymosi dėsninumus ir šiuolaikinio vaiko ugdymo(-si) poreikius.

- Taikant projektų metodą ugdymo procesas tampa dinamiškesnis ir žaismingesnis, o tai skatina aktyvesnį šeimos dalyvavimą. Tėvų suinteresuotumas ir idėjos praplečia ir pajvairina ugdymo turinį naujomis formomis ir padeda rasti naujų ugdymo turinio įgyvendinimo priemonių.

Ikimokyklinio ugdymo turinyje pateikiami teminiai projektai:

- **1-3 metų vaikams:** „Daiktai“, „Žaislai“, „Namai“, „Gyvūnų pasaulis“, „Orai“, „Transporto priemonės“, „Darželio kieme“, „Rudens dovanos“, „Noriu būti sveikas“ (žr. 1 priedą).

- **4-6 metų vaikams:** „Mano darželis“, „Rudens taku“, „Sveika, žiemužė“, „Augu sveikas“, „Mano gimtinė“, „Aš ir mano namai“, „Pavasari, sveikas“, „Žemė puošiasi žiedais“ (žr. 2 priedą).

Vadovaudamasis ikimokyklinio ugdymo programa, pedagogas mokslo metų pradžioje numato ugdymo(si) veiklos gaires, numato, kokius projektus rinksis, kaip juos plėtos ir planuoja ugdomąją veiklą. Projekto trukmė neapibrėžiama, ji gali tęstis savaitę, dvi. Tai tik orientyras, leidžiantis mokytojui kūrybiškai organizuoti savo veiklą, ją įvertinti ir koreguoti, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko amžių, jo patirtį, individualumą, tėvų bei vaikų poreikius, laikmečio aktualijas.

Ugdymo turinys įgyvendinamas per visą vaiko buvimo įstaigoje laiką: jam valgant, ruošiantis ilsėtis, eiti į lauką, bendraujant, dalyvaujant pedagogų organizuotoje ir pačių vaikų spontaniškoje veikloje.

4.2. UGDYMO METODAI, UGDYMO TECHNOLOGIJOS

Pedagogai gali laisvai rinktis ugdymo būdus ir metodus, kurie padėtų veiksmingiau, įdomiau ir tikslingiau organizuoti ugdymo veiklas. Skatinama vaikus laisvai mąstyti, ieškoti, klysti ir mokytis iš klaidų. Šiuolaikinėje vaikų ugdymo sampratoje atsisakoma žinių perteikimo ir pereinama prie patirtinio ugdymo(si). Ikimokyklinio amžiaus vaikai geriausiai ugdomi patys, būdami aktyvūs: tyrinėdami visais pojūčiais, darydami, bandydami ir eksperimentuodami, stebėdami savo veiksmų pasekmes, diskutuodami, spręsdami problemas, dalydamiesi išvykų patirtimi ir kt. Tokia šiuolaikinė vaikystės samprata skatina mokytojus taikyti naujus ugdymo būdus ir metodus, kurie padėtų keisti ugdytinių nuostatoms, mąstymui ir elgesiui. Grupės auklėtoja privalo pritaikyti specialiųjų poreikių turintiems vaikams ugdymo metodus, parinkti tinkamas ugdymo priemones.

Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų apraše įtvirtinta, kad ugdymosi metodai ir priemonės turi padėti įgyvendinti išsikeltus uždavinius ir aprėpti visų vaikui reikalingų kompetencijų (socialinės, kalbos, pažinimo, sveikatos, meninės) ugdymą.

Ugdymo metodus pedagogas renkasi lanksčiai ir kūrybiškai, taikydami ugdymo turinį, planuodami veiklas, parinkdami ugdymo priemones, motyvuodami vaikus kaitai.

Žaidimas – pagrindinė vaikų ugdymo(si) veikla, svarbi vaiko kultūros dalis. Žaisdami vaikai atskleidžia savo patirtį, kaupia ją, išgyvena įvairius vaidmenis, išreiškia jausmus ir emocijas, sprendžia problemas, įveikia sunkumus, atrastus veiklos būdus pritaiko naujose situacijose, kuria bendravimo situacijas ir kt.

Stebėjimas – pažintinis procesas, kurio metu patenkinamas natūralus vaiko smalsumas, skatinantis jį ugdytis.

Išvykos, ekskursijos – turtinama vaikų pažintinė, socialinė, kalbinė ir emocinė patirtis, ugdomi įgūdžiai ir gebėjimai.

Interpretacija – vaiko saviraiškos ir kūrybiškumo skatinimo būdas, padedantis jam atsiskleisti, savitai išreikšti savo ar mokytojo pasiūlytus sumanymus, idėjas.

Eksperimentavimas, tyrinėjimas – vienas iš aplinkos ir patirties kaupimo būdų, kurie skatina vaiką aktyviai veikti, daryti atradimus, planuoti, organizuoti.

Pokalbis, diskusija – vaikai skatinami išreikšti savo nuomonę, požiūrį, argumentuoti išsakytas mintis, klausyti ir girdėti ką sako kiti, apibūdinti savo ir kitų veiklą, kritiškai mąstyti.

Kūrybiškumą skatinantys metodai – naujų sumanymų kūrimas, „minčių lietus“, problemų sprendimas, idėjų kūrimas, informacijos paieška ir jos pritaikymas ir kt.

Ugdymo aplinkos modeliavimas – aplinka kuriama atsižvelgiant į vaikų poreikius, galimybes, interesus. Vaikai kuria ir keičia aplinką patys, ją pritaiko savo sumanymams.

Regio Emilia metodo elementai – meninė veikla prie šviesos ir smėlio stalų, kūrybinėse laboratorijose, eksperimentavimas su šviesomis ir spalvomis ir kt.

M. Montessori ugdymo metodai grindžiami natūralios vaiko prigimties stebėjimais ir tyrinėjimais, sudarant sąlygas vaikui pačiam suvokti save ir supantį pasaulį. Labai svarbus veiksnys, ugdant vaikus, tenka specialiai paruoštai ugdomajai aplinkai, kuri skatina tolesnį vaiko tobulėjimą, norą pažinti pasaulį, įgyjant naujų žinių ir gebant jas pritaikyti ar panaudoti praktiškai, formuojant asmens higienos ir savęs apsitarnavimo įgūdžius bei įpročius, ugdant vaikų tarpusavio santykius, geranorišką bendravimą ir bendradarbiavimą. M. Montessori ugdomosiomis priemonėmis siekiama, kad vaikas sąmoningai pradėtų išskirti daiktų individualias savybes, jas klasifikuoti, lyginti, nustatyti jų tarpusavio ryšius. Kiekviena metodinė priemonė paprastai turi savo klaidos kontrolę, todėl suklydus, vaikui nesunku pastebėti ir pataisyti padarytas klaidas. Taip ugdomas vaiko gebėjimas pačiam pasitikrinti atliktą užduotį ar veiklą, nereikalaujant suaugusiojo pagalbos.

Valdorfo ugdymo metodai leidžia įtraukti vaikus į praktinius, įdomius, namų aplinkos darbus, kuriuos vaikas gali lengvai atlikti (pavyzdžiui, kepimas, piešimas, sodo darbai ir rankdarbiai). Darbai parenkami pagal metų laiką ar artėjančias šventes. Vaikų vaizduotės lavinimui pasitelkiamas pasakojimo (naratyvo) metodas. Vaikams pasakojamos parinktos istorijos, kurios vėliau laisvai interpretuojamos. Tai laisvas fantazijos žaidimas, kai vaikai kuria savo pačių scenarijus. Tai padeda patirti įvairias gyvenimo situacijas kur kas giliau.

Suzuki talentų ugdymo pedagogine sistema grindžiamose ikimokyklinio ugdymo įstaigose laikomasi nuostatos, kad talentas – ne įgimta, bet pasitelkus kryptingai kuriamą aplinką išugdoma savybė. Suzuki ugdymo sistemos pagrindas yra „Motinos kalbos“ metodas, pabrėžiantis tikslingo ankstyvojo ugdymo ir ugdomosios aplinkos svarbą. „Motinos kalbos“ metodo esmė – vaikas gali išmokti bet ko, jei yra puikioje mylinčioje ir lavinančioje aplinkoje (taip, kaip išmoksta kalbėti be didesnių pastangų). Pagrindiniai ugdymo metodai, kuriais grindžiamas ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymas, yra kryptingos vaiko veiklos organizavimas tikslingai sukurtoje ugdomojoje aplinkoje, suaugusiojo veiklos stebėjimas, imitavimas (pamėgdžiojimas) ir atkartojimas. Svarbus dėmesys ugdymo procese skiriamas rūpestingam suaugusiojo vadovavimui tinkamu pavyzdžiu. Matydamas tinkamą pavyzdį ir jį pamėgdžiodamas bei visais pojūčiais absorbuodamas supančią aplinką, vaikas sąmoningai ir nesąmoningai perima vertybes ir

įgūdžius, kurie skatina jo asmenybės raidą. Taikant „Motinos kalbos“ metodą, kasdien praktikuojamasi ir nuolat kartojama tai, kas išmokta. Taip ugdomi ne tik gabumai, bet pirmiausia – charakteris. Labai svarbus vaikų, tėvų ir mokytojų veikimas kartu – kalbėjimasis ir bendradarbiavimas. Mokantis vaikas nepatiria nesėkmių ir diktuoja pažangos greitį. Prioritetine meno sritimi, padedančia nuo pat gimimo ugdyti vaiko intelektualines, emocines ir fizines galias, laikoma muzika.

Praktinis metodas – jo pagalba vaikams padedama per veikimą pažinti ir suprasti juos supančią aplinką.

Sportinės veiklos metodas – estafetės, varžybos, komandiniai žaidimai, fiziniai pratimai padeda ugdyti vaikų fizinius gebėjimus.

IKT taikymas – praktiniai užsiėmimai interaktyvioje lentoje, žaidimai ant interaktyvių grindų, vaizdo medžiagos stebėjimas ir analizavimas multimedijos pagalba, kompiuteriniai žaidimai, video tiltai ir kt. suteikia vaikams galimybę pažinti šiuolaikines technologijas.

Nuotolinis mokymas - tai mokymo(si) būdas, kai besimokantysis nepalaiko betarpiško kontakto su mokytoju. Mokantis nuotoliniu būdu bendraujama ir bendradarbiaujama informacinių komunikacinių technologijų (toliau – IKT) priemonių pagalba virtualioje aplinkoje.

Ikimokyklinis ugdymo procesas grindžiamas šiomis dabartinę ugdymo(si) kryptį atitinkančių šiuolaikinių technologijų sinteze:

ugdančiosios aplinkos kūrimo – mokytojas sukuria grupėje jaukias atskiras erdves vaikų veiklai, skatina vaikus susikurti vietas žaidimams, veiklai, pripažįstama vaiko teisė rinktis veiklą, buvimo vietą, draugus, laisvai judėti iš vienos erdvės į kitą, taikomi vaikų dėmesio patraukimo žaislais ir priemonėmis būdai;

kūrybine vaiko ir mokytojo sąveika – mokytojas įtraukia vaikus į veiklą, atsižvelgdamas į vaikų pasiūlytas idėjas, kylančias problemas, pats siūlo idėjas, sumanymus, ką būtų galima daryti, skatina vaikus kurti, atrasti, tirti; mokytojas pastebi, gerbia, palaiko vaikų sumanymus, padeda juos išplėtoti, praturtinti; priimami bendri sprendimai, susitarimai dėl veiklos, bendraujama, bendradarbiaujama; užduodamas atvirus klausimus mokytojas netiesiogiai vadovauja vaikų ieškojimams, moko įveikti sunkumus, praturtina jų sumanymus;

situacinio ir spontaniško ugdymo – mokytojas pritaria vaiko veiklai, ją gerbia, laiko vertinga patirtimi; emociškai palaiko vaiko veiklą, pagiria, pasidžiaugia; ugdymui panaudoja netikėtai susidariusias situacijas; plėtojamas vaiko inicijuotas pokalbis, žaidimas, eksperimentas, kita veikla; iš anksto numatyta veikla keičiama, jei išryškėjo vaikų noras kitai veiklai;

pavyzdžio technologija – mokytojas veikia vaikų akivaizdoje, taip skatindamas jį mėgdžioti; mokytojas vaikų žaidimų, veiklos partneris kartu žaidžia, dainuoja, šoka, vaidina; tėvai skatinami dalyvauti ugdymo procese, kad vaikas turėtų galimybę mokytis iš patirties;

terapinio ugdymo – mokytojas taiko atsipalaidavimo, individualios paramos būdus, pedagoginio dėmesio, žaidimo, menų terapijos metodus; padeda išmokti, įveikti sunkumus, spręsti problemas; taiko prevencinio ugdymo turinį ir metodus.

Griežtai rekomenduojama netaikyti tiesioginio mokymo, tai yra, akademinio ugdymo, kai vaikams paliekama tik teisė tiksliai atlikti tai, ką nurodo ir demonstruoja pedagogas.

Ugdymas remiasi ir filosofinėmis ugdymo kryptimis, kurios garantuoja ikimokyklinio ugdymo kokybę ir šiuolaikiškumą. Didžiausias dėmesys humanistinei, egzistencialistinei filosofijai. Šiomis pedagoginėmis – filosofinėmis idėjomis grindžiama ir ugdymo programa.

Valdorfo požiūris. Tai vaikystės pedagogika, gerbianti ir ginanti vaiką. Tai ugdytojų, ugdytinių ir tėvų pedagogika. Tai meilės pedagogika, mylinti ir gerbianti vaiką tokį koks jis yra. Ugdamas vaiką, atsižvelgiama į jo individualią raidą, asmenybės savybes. Sudaryta didelė erdvė jo saviraiškai. Joje dominuoja teigiamas vaiko savęs vertinimas, partneriški santykiai tarp vaiko ir mokytojo.

F. Frėbelio požiūris. Žaidimas – svarbiausia vaiko veikla ir pagrindinis ugdymo metodas. Žaidimas skatinamas, palaikomas, stebimas, puoselėjamas ir vertinamas, kaip savaiminė vertybė ir vaikystės fenomenas. Žaisdamas vaikas nuosekliai pereina į vis aukštesnę vystymosi pakopą.

O. Dekroli pedagogika. Ugdymas grindžiamas santykiu su gamta, natūralia aplinka. Didelis dėmesys judėjimui, mankštai.

R. Štainerio požiūris. Savarankiškas, veiklus vaikas. Dėmesys intelekto, emocijų, valios, meninių gebėjimų ugdymui. Visą tai padeda atsiskleisti aplinka, kuri yra kuo natūralesnė.

Ž. Pjažė požiūris. Vaikas turi savo pasaulį, kuriam neužtenka žinių, informacijos, patirties, gaunamos iš kitų žmonių. Vaikas pats atranda, sužino stebėdamas, fantazuodamas, eksperimentuodamas, bandydamas, kurdamas.

A. Maceinos, S. Šalkauskio požiūriai. Asmenybės ugdymas per kultūrą, siekiant geriausių, gražiausių savo tautos papročių, tradicijų puoselėjimo ir tęstinumo. Tautinis auklėjimas pats nesudaro atskiros ugdymo dalies jis yra integruotas į fizinį, protinį, dorinį, estetinį ugdymą. Jis yra vykdomas visam ugdymo plote. Per pasakas, padavimus, dainas, šokius, liaudies žaidimus, papročius, tradicijas, vaikas įvedamas į tautos pasaulį, savo regiono tautinio savitumo perimamumą.

4.3. UGDYMO(SI) APLINKA IR PRIEMONĖS

Ugdymo(si) aplinka yra neatsiejama ugdymo turinio dalis, padedanti siekti ikimokyklinio ugdymo programos tikslo įgyvendinimo. Grupėje vaikas turi rasti viską, ko reikia žaidimams ir aktyviai veiklai. Grupės aplinka kuriama kartu su vaikais. Vaikų veiklai grupėje sukuriama jaukios ugdymo(si) erdvės. Mokytojas parenka ir patogiai išdėsto ugdymo priemones įvairioms vaiko ugdymo(-si) sritims. Ugdymo priemonės parenkamos taip, kad atitiktų vaiko amžių, individualius gebėjimus, padėtų vaikui tenkinti emocinius, judėjimo, pažinimo poreikius; tenkintų norą žaisti ir bendrauti su kitais; padėtų pažinti aplinką, tyrinėti, eksperimentuoti, atrasti; skatintų ugdytis saviraišką, ir kūrybiškumą; būtų sudarytos sąlygos vaikų kultūros plėtotei. Kad vaikai, būdami lauke kuo daugiau veikėtų, įkurtos edukacinės erdvės: „Dailės studija“, „Tyrinėjimų centras“, „Raidžių ir skaičių šalis“, „Kūrybinės dirbtuvėlės“ (smėlis, gamtinė medžiaga), „Muzikiniai instrumentai“. Vaikai ugdymo(-si) erdves gali laisvai keisti, pritaikyti savo sumanymams, žaidimams ar kitai veiklai. Aplinkoje yra pakankamai įvairių ugdančių priemonių pritaikytų ir berniukams, ir mergaitėms. Vaikams žaisti, bendrauti sudaromos sąlygos ir už darželio ribų, panaudojamos ir kitos lopšelio-darželio patalpos: etnografinis muziejus, smėlio terapijos kambarys, interaktyvių žaidimų, kūrybiškumo ir saviraiškos kambarys, kūrybinės dirbtuvėlės.

Kasdieninių gyvenimo įgūdžių ugdymui naudojamos namų apyvokos priemonės: maisto ruošimui, stalo serviravimui, aplinkos puošimui, higienai užtikrinti. Žinias ir patirtį apie sveiką gyvenseną vaikai įgyja nuolat veikdami: gamina įvairius patiekalus, susipažįsta su maisto produktais, įranga. Šiai veiklai vykdyti naudojami įvairūs daiktai, medžiagos, įrankiai, buitinė technika ir įrengimai, knygos, plakatai, video įrašai. Žmogaus kūno tyrinėjimui naudojami muliažai, plakatai, knygos, enciklopedijos, didaktiniai ir stalo žaidimai. Daržo priežiūrai: sėklos, augalai, žemė, daržo įrankiai (grėbliai, kastuvai, kaubtukai, kibirai, laistytuvai).

Emociniam intelektui ugdyti naudojamos kasdieninės situacijos, projektinės veiklos, kūrybinių veiklų aptarimai, naudojami stalo žaidimai, emocijų kortelės, žaislai su emocijomis, lėlės-personažai, kamuoliukų baseinai, šviesos stalai, mėnulio smėlis, smėlio dėžės su įvairiomis priemonėmis kūrybiškumui plėtoti.

Judėjimo poreikį tenkinti padeda įrengimai, esantys sporto salėje ir lauke: kopėtėlės, čiuožyklos, sūpynės, nameliai su kopėtėlėmis ir čiuožimo kalneliais, sveikatingumo takelis (iš įvairių akmenukų faktūrų), krepšinio, futbolo, judrių žaidimų aikštelės, lauko ir vidaus batutai, dviratukai, paspirtukai, rogutės, kamuoliai, šokdynės ir kt.

Bendravimo situacijų kūrimui, problemų sprendimui naudojami įvairūs kūrybiniai, stalo žaidimai, konstruktoriai, atributika siužetiniams žaidimams. Kuriamos uždaros erdvės, nusiramino kampeliai, nuotakų kalendoriai, taisyklės - susitarimai palapinės, nameliai, širmos, kurios padeda

atsiriboti nuo kitų, kai vaikui to norisi, rinktis žaidimo vietą, priklausomai nuo vidinės būsenos ar nuotaikos.

Tyrinėjimams ir eksperimentams naudojamos priemonės, skatinančios vaikų savaiminę veiklą, iniciatyvas, norą pažinti, atrasti. Tai įvairios lempos, prožektoriai, papildinimo stiklai, akiniai, lūpos, svarstyklės, mikroskopai, garso išgavimo priemonės, šviesos projektoriai, matavimo priemonės ir kt. Vaikų veiklai pasitelkiamos įvairios techninės priemonės: muzikiniai centrai, telefonai, kasos aparatai, spygnos ir kt.

Naudojamos informacinės technologijos: kompiuteriai, interaktyvios lentos ir grindys projektoriai, vaizdo kameros, fotoaparatai, planšetės, spausdintuvai. Vaikai patys ar su kitų pagalba tyrinėja, atranda įvairias technologijų panaudojimo galimybes, vaikai mokosi grupuoti, lyginti, apibendrinti, klasifikuoti. Įstaigoje veikia bevielis internetas, kompiuterinė komunikavimo sistema „Skype“. Vaikai gali ieškoti informacijos, tikslingai žaisti lavinamuosius žaidimus.

Komunikacinei veiklai pasitelkiamos informacinės priemonės: bibliotekėlės (pasakų, spalvinimo, pratybų knygos, vaikiškos enciklopedijos, vaikiški žurnalai ir kt.), spaudiniai (plakatai, stalo, konstrukciniai žaidimai ir kt.), skaitmeninės priemonės (įrašai, kompiuteriai ir kompiuterinės programos, lavinamieji žaidimai), meninės raiškos priemonės (antrinės žaliavos, dailės priemonės, knygos, paveikslai); organizuojamos įvairios išvykos, edukacinės programėlės vaikams suteikia naujų išpūdžių, kurie skatina vaikus kalbėti, reikšti mintis.

Vaikų meninei, kūrybinei veiklai sukurtos atskiros erdvės: kūrybinės dirbtuvėlės darbui su moliu, gamtine medžiaga, smėliu, sezoninės kūrybinės dirbtuvėlės (lauke), kūrybiškumo ir saviraiškos kambarys, „Ūkininko sodyba“. Vaikų meninei raiškai naudojamos dailės priemonės, muzikiniai instrumentai, garso ir vaizdo įrašai, atributika, dekoracijos erdvių įsirengimui, teatro priemonės (šešėlių teatras, pirštukų teatras, scenos rūbai). Naujos patirties vaikai įgyja lankydami parodas, teatrus, renginius, susitikdami su meno žmonėmis, tautodailininkais, stebėdami meninių kolektyvų pasirodymus.

Puoselėti etninę kultūrą, perimti liaudies tradicijas vaikams sudarytos įvairios sąlygos (įkurtas etnografinis muziejus, kuriame yra įvairūs buities daiktai, rakandai, vykdomos mokytojų parengtos edukacinės programos), būdai (klausančias, išžiūrint, įsijaučiant, paliečiant, tyrinėjant, eksperimentuojant, stebint, aktyviai veikiant ir t.t.) ir formos (išvykos, ekskursijos, susitikimai su tautodailininkais, liaudies dainininkais, folkloro kolektyvais, edukacinės programos, projektai, pramogos, vakaronės, liaudies menininkų darbo proceso stebėjimas ir aktyvus dalyvavimas).

5. UGDYMO(SI) PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vertinimas – neatsiejama kokybiško ugdymo(-si) proceso dalis. Tai nuolatinis informacijos apie vaiką, jo ugdymo(-si) ypatumus bei daromą pažangą atskirais amžiaus tarpsniais kaupimas ir apibendrinimas.

Vertinimo paskirtis – padėti vaikui pažinti save, įsivertinti, bręsti kaip asmenybei; kaupti informaciją apie vaiko patirtį, pasiekimus, pažangą, kuri padėtų pedagogui išvelgti vaiko vystymosi galimybes, nustatyti problemas, diferencijuoti ir individualizuoti ugdymą; įsivertinti mokytojui savo darbo kokybę, koreguoti ugdymo turinį ir metodus, nustatyti mokytojo ir įstaigos darbo sėkmę, priimti tinkamus sprendimus dėl tolesnės veiklos. Vertinimas atliekamas vadovaujantis Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu ir vaikų gebėjimais bei žiniomis (pasiekimais) (žr. 3 priedą).

Vertintojai. Vaiką vertina lopšelio-darželio auklėtojas, tėvai, specialistai. Vaikas tai pat aktyvus vertinimo dalyvis.

Vertinimo nuostatos. Vaikų pasiekimų vertinimas planuojamas, numatoma ką, koku tikslu ir kaip bus vertinama, jis yra nenutrūkstamas, grįžtamasis, lankstus.

Vertinimo dažnumas. Vaikų pasiekimai vertinami du kartus metuose: rugsėjo-spalio ir balandžio-gegužės mėnesiais. Pirminis vaiko pažinimas prasideda nuo pokalbių su tėvais (globėjais,

rūpintojais) apie vaiką. Vaikui pradėjus lankyti Lopšėlį-darželį, išsiaiškinami tėvų (globėjų, rūpintojų) lūkesčiai, surenkama jų nuomonė apie vaiko gebėjimus, individualius ypatumus. Mokytojai vertina vaiko gebėjimus pagal visas ugdymo sritis, nustato vaiko pasiekimų žingsnelį ir numato silpniau išreikštus gebėjimus. Ankstyvojo amžiaus vaikams pirminis vertinimas atliekamas praėjus adaptacijos laikotarpiui (2-3 mėnesiai), kai vaikas gerai jaučiasi, neserga.

Vertinimo metodai, būdai: stebėjimas, pokalbis, mokytojo užrašai – vaiko gebėjimą atskleidžiantis pavyzdžiai, atskirų situacijų aprašymas, tyrimas, produktyviosios ir kūrybinės vaiko veiklos analizė.

Pasiekimų fiksavimas. Kiekvienam vaikui kaupiamas jo pasiekimų aplankas. Aplankas yra vaiko augimo liudijimų rinkinys, surinktas ir sudėliotas taip, kad atskleistų, išryškintų vaiko daromą pažangą, gebėjimų augimą. Jame turi būti vaiko pasiekimų diagramos. Grupės auklėtoja savo nuožiūra gali kaupti vaiko darbelius, užrašytą vaikų kalbą, žodinę kūrybą, vaiko mintis, pasakojimus, interviu su vaiku, įvairios veiklos stebėjimo užrašus, tėvų anketas, diplomus, nuotraukas, specialistų komentarus, tėvų pastebėjimus, pasiekimų diagramas ir kitus pavyzdžius, parodančius įvairių sričių pasiekimų augimą. Grupės auklėtoja vaikų pasiekimus stebi ir fiksuoja „Vaikų pasiekimų stebėjimo ir vertinimo lentelėse“ (4 priedas).

Informavimas. Apie vaiko pasiekimus tėvai (globėjai, rūpintojai) informuojami individualiai, pokalbių metu, elektroniniame dienyne skiltyse „Vaiko pasiekimai“ ir „Pasiekimų žingsneliai“, aptariami su vadovais, lopšelio-darželio auklėtojais ir priešmokyklinio ugdymo pedagogais, mokytojų tarybos, vaiko gerovės komisijos posėdžiuose. Mokytojų tarybos posėdžiuose, tėvų susirinkimuose mokytojai pateikia bendrą informaciją apie grupės vaikų pasiekimus, siejant juos su grupės ugdymo prioritetais ir numatant ateities perspektyvą.

Mokytojas individualių vaiko pasiekimų aplankų neviešina, jie yra grupėje. Vaiko pasiekimų aplankas, vaikui pereinant į priešmokyklinę grupę, perduodamas būsimam priešmokyklinio ugdymo pedagogui.

Vaikų fizinio pasirengimo vertinimas. Du kartus metuose (rugsėjo ir gegužės mėnesiais) atliekamas fizinio pasirengimo pagrindinių judesių: bėgimo, šuolio į tolį iš vietos, metimo į tolį vertinimą 5-7 metų vaikams. Vertinimas atliekamas vadovaujantis J. Rauckio „Fizinio auklėjimo darželyje metodika“. Pėdų plokščiapėdystės vertinimas atliekamas 3-7 metų vaikams rugsėjo ir gegužės mėnesiais.

Specialiųjų ugdymo(si) poreikių vaikų vertinimas. Logopedas, specialusis pedagogas iki rugsėjo 15 d. atlieka vaikų kalbinės veiklos vertinimą, sudaro švietimo pagalbos gavėjų sąrašą, pildo pirminio/pakartotino įvertinimo pažymą, dėl siuntimo į PPT. Specialusis pedagogas rengia individualias programas. Ikimokyklinio ugdymo pedagogas, vadovaudamasis Vaiko gerovės komisijos pateiktomis rekomendacijomis, parengia individualias alternatyvių ugdymo metodų ir būdų bei specialiųjų mokymo priemonių pritaikymo ugdymo procese programas. Vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, pasiekimus vertina ikimokyklinio ugdymo pedagogas kartu su švietimo pagalbos specialistu (logopedu, spec. pedagogu, soc. pedagogu, judesio korekcijos mokytoju, psichologu), aptaria su tėvais. Logopedas, specialusis pedagogas sausio ir gegužės mėnesiais vertina padarytą pažangą. Mokslo metų pabaigoje logopedas ir specialusis pedagogas rengia darbo ataskaitas, kurios aptariamos Vaiko gerovės komisijos posėdyje.

Vaikų pažangos ir pasiekimų vertinimas susideda iš kelių dalių:

1. Vaiko pažinimas:

1.1. turimų įgūdžių ir gebėjimų indentifikavimas;

1.2. charakterio savybės.

2. Numatomi konkretūs pažangos žingsniai (kryptingas ugdymo proceso planavimas).

3. Taikomi metodai ir būdai

4. Pasiekimų matavimas, vertinimas.

Ugdydami vaiką, siekiame, kad jis augtų orus, smalsus, bendraujantis, sveikas, kuriantis, sėkmingai besiuogdantis. Vaikų ugdymosi pasiekimai – tai ugdymosi procese įgyti vaikų gebėjimai, žinios

ir supratimas, nuostatos, apie kuriuos sprendžiame iš vaikų veiklos ir jos rezultatų. Pasiekimų aprašas traktuojamas kaip siekiamybė – ko galėtų siekti vaikas, šeimoje ir lopšelyje-darželyje kokybiškai ugdomas vaikas, t.y. kaip vaikų ugdymosi pažangos kryptį rodantis dokumentas. Be to, vadovaujamosi nuostata, kad visi vaikai yra skirtingi ir kad kiekvienas vaikas ugdomi savo tempu, pagal savo galias (gabus, turintis specialiųjų ugdymosi poreikių ar kt.), veikiamas skirtingos socioedukacinės aplinkos (augantis pilnoje ir nepilnoje šeimoje ar kt.). Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų vertinimas yra prasminga ir būtina pedagogo kasdienė praktinė veikla. Vaikų ugdymosi pasiekimų nustatymas ir laukiamų ugdymosi rezultatų numatymas padeda pedagogams į ugdymo procesą pažvelgti iš vaiko pusės – kokią ugdymosi patirtį jau turi vaikai, kaip jie suvokia pasaulį, kaip jie ugdomi (vieniems veiksmingesni vieni mokymosi būdai, kitiems – kiti), ko tikisi iš ugdymo proceso, kaip galima paskatinti jų iniciatyvumą, patirtinį mokymąsi bei pilnavertį dalyvavimą ugdymosi procese. Pasiekimų aprašas – tai priemonė, padedanti matyti vaiką ir jo augimą. Turėdami aiškius orientyrus – svarbiausias vaiko pasiekimų sritis, juose išskirtus gebėjimus ir jų “augimo” žingsnius – pedagogai gali atsiriboti nuo neesminių dalykų, tikslingiau atpažinti vaikų pasiekimus bei poreikius bei kryptingiau organizuoti jų ugdymąsi, jį individualizuoti, padaryti jį prieinamesnį bei siekti maksimalios kiekvieno vaiko pažangos pagal jo galimybes. Specialiųjų ugdymosi poreikių turintys vaikai natūraliai integruojami į bendrą ugdymosi procesą – remiantis pasiekimų aprašu nustatoma, kurio pasiekimo žingsnio kuriuos gebėjimus jau turi vaikas, numatoma, ko bus siekiama toliau.

Pasiekimų sritys yra lygiavertės. Jos apima visus svarbiausius vaiko nuo gimimo iki šešerių metų pasiekimus, kurie sudaro pamatą sėkmingai kompetencijų – socialinės, sveikatos, pažinimo, komunikavimo, meninės – plėtočiai priešmokykliniame ugdyme. Numatytos tokios vaiko ugdymosi pasiekimų sritys, kurių visuma laiduoja sėkmingą vaiko asmenybės ugdymąsi. Geri vaiko ugdymosi pasiekimai:

- fizinio aktyvumo ir kasdieninio gyvenimo įgūdžių srityse garantuoja vaiko asmens gerovę – stiprina vaiko sveikatą, sveikos gyvensenos įgūdžius, gerina jo emocinę savijautą, tobulina vaiko judesius bei laikyseną, didina jo ištvermingumą;
- savivokos ir savigarbos, emocijų suvokimo ir raiškos, savireguliacijos ir savikontrolės srityse svarbūs vaiko pasitikėjimui savimi, geranoriškumui ir empatijai, didina vaiko veiklos tikslingumą, planingumą, ištvermę, gebėjimą įveikti kliūtis;
- santykių su suaugusiaisiais ir bendraamžiais srityse padeda vaikui išmokti būti greta ir kartu su kitais, lengviau prisitaikyti prie besikeičiančios aplinkos, įgyti lyderio savybių;
- sakytinės ir rašytinės kalbos srityse padeda vaikui pažinti aplinkinį pasaulį, tenkinti bendravimo ir savirealizacijos poreikį, keistis sumanymais, idėjomis, perimti tautos kultūros paveldą bei gimtosios kalbos modelį, kloja vaiko mokymosi pagrindus;
- aplinkos pažinimo srityje padeda vaikui orientuotis kasdienio gyvenimo situacijose, suprasti gamtinę ir sociokultūrinę aplinką, žadina pagarbą gyvybei, meilę gimtinei, skatina norą pažinti, mokytis;
- skaičiavimo ir matavimo srityje laiduoja vaiko mąstymo nuoseklumą, tikslumą ir lankstumą, skatina vaiko norą pažinti ryšių ir santykių tarp daiktų ir reiškinių dėsningumus bei garantuoja sėkmingesnę mokymąsi mokykloje;
- estetinio suvokimo ir meninės raiškos srityse praturtina jo vaizduotės ir emocinį pasaulį, plėtoja saviraiškos bei kūrybinės veiklos galimybes, padeda atsiskleisti vaiko individualumui, unikalumui;
- iniciatyvumo ir atkaklumo srityje padeda vaikui susirasti įdomios veiklos, naujos informacijos, įveikti kliūtis ir pasiekti užsibrėžtų tikslų;
- tyrinėjimo srityje padeda stebėti, eksperimentuoti, ieškoti atsakymų į kilusius klausimus, atrasti naujus dalykus, daryti išvadas, t. y. įvaldyti savęs ir aplinkos pažinimo būdus;
- problemų sprendimo srityje padeda vaikui savarankiškai įžvelgti kasdienio gyvenimo ir ugdymosi problemas, rasti tinkamus jų sprendimo būdus ir patirti sėkmę;
- kūrybiškumo srityje išlaisvina vaiko vaizduotę, mąstymą, skatina originalumą bei unikalią saviraišką, prigimtinių talentų plėtojimą;

- mokėjimo mokytis srityje laiduoja mokymosi motyvaciją ir sėkmę, skatina aiškintis, ką jau moka, žino, ką norėtų ir kaip galėtų išmokti.

Vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimas – asmenybės pažinimo ir ugdymo(si) poreikių pripažinimo pagrindas: tikslingiau stebėti, atpažinti bei vertinti, ką vaikas jau žino, supranta, geba, išsiaiškinti vaiko patirtį ir tolesnio ugdymosi poreikius.

Pedagogai nustato, kuriame pasiekimų žingsnyje yra vaikas, palygindami jo kalbos, bendravimo, elgesio situacijas, kūrybos darbelius su pasiekimų žingsnių aprašymais. Pedagogai nustato vaiko pažangą vienoje, keliose ar visose ugdymosi srityse periodiškai stebėdami ir fiksuodami jo pasiekimus. Išskirtos ugdymosi pasiekimų sričių grupės atitinka socialinę, pažinimo, komunikavimo, sveikatos saugojimo ir stiprinimo, meninę, mokėjimo mokytis kompetencijas.

6. NAUDOTA LITERATŪRA IR INFORMACIJOS ŠALTINIAI

1. Artyn vaiko/Egmonto projektas vaikų darželiams. V. Politologas, 1997.
2. Ankstyvojo ugdymo vadovas. Sudarė O. Mockevičienė, Vilnius: Minklės leidyba, 2001.
3. Bitinas B. Ugdymo filosofija. Vilnius, 2000.
4. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. birželio 7d. įsakymo Nr. V-1009 redakcija).
5. Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašas. Patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. balandžio 18 d. įsakymu Nr. ISAK-627.
6. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2015.
7. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo įstatymas (Nauja įstatymo redakcija nuo 2011-07-01: Nr. XI-1281, 2011-03-17, Žin., 2011, Nr. 38-1804 (2011-03-31)).
8. Lietuvos pažangos strategija „Lietuva -2030“.
9. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2006.
10. Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2014.
11. Szarkowicz D. Stebėjimas ir refleksija vaikystėje. Klaipėda: Žemaitijos spauda, 2010.
12. Vaiko teisių konvencija. Vilnius, 1999.

PRITARTA

Lopšelio-darželio „Varpelis“ Mokytojų tarybos
2020 m. rugsėjo 28 d. protokoliniu nutarimu
(Protokolas Nr.4)